

Nr 376.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning med särskilda bestämmelser angående inventering av varulager i samband med krigskonjunkturbeskattningsens avveckling; given Stockholms slott den 2 november 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning med särskilda bestämmelser angående inventering av varulager i samband med krigskonjunkturbeskattningsens avveckling.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

F ö r s l a g
till
**förordning med särskilda bestämmelser angående inventering av
varulager i samband med krigskonjunkturbeskattningens
avveckling.**

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Skattskyldig, som är pliktig att föra handelsböcker, skall i det inventarium, som upprättas vid utgången av år 1945 eller, om räkenskapsåret icke sammanfaller med kalenderår, vid utgången av det räkenskapsår, som närmast därefter går till ända, för varje i lagret ingående post av tillgångar, avsedda för omsättning eller förbrukning i rörelse, angiva anskaffningsvärdet eller dagspriset vid bokslutstillfället (återanskaffningsvärdet); dock att skattskyldig som så önskar i stället må angiva utförsäljningspriset, under förutsättning att anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet kan på tillförlitligt sätt framräknas med utgångspunkt från det sålunda angivna priset.

Har skattskyldig vid tidigare inventeringar regelmässigt tillämpat annan tillförlitlig värderingsmetod än \bullet första stycket sägs, må den skattskyldige även vid ifrågavarande inventering angiva värdena enligt nämnda metod, under förutsättning att anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet å inneliggande varulager kan på tillförlitligt sätt framräknas med utgångspunkt från de i inventariet angivna värdena.

(Se vidare anvisningarna.)

2 §.

Å inventarium, som i 1 § avses, skola två i inventeringen deltagande personer teckna en på heder och samvete avgiven försäkran att vid inventeringen icke någon lagertillgång uppsåtligen undantagits. Har den skattskyldige ensam företagit inventeringen, må dock försäkran som nu sagts undertecknas av honom ensam.

3 §.

Har skattskyldig icke vid upprättande av inventarium, varom i 1 § förmåles, iakttagit föreskrifterna i denna förordning, skall vid den taxering till krigskonjunkturskatt, som må komma att åsättas för inkomstökning under år 1945, av vederbörande taxeringsintendent lämnad uppgift angående varulagrets förkrigsvärde äga vitsord, där ej den skattskyldige visar att lagret haft annat värde.

4 §.

Har någon, med vetskap om att samtliga lagertillgångar icke upptagits i skattskyldigs inventarium, därå tecknat försäkran som i 2 § sägs, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Har någon, utan att hava undersökt inventariets fullständighet i den omfattning som skäligen kan fordras, därå tecknat försäkran som nyss sagts, dömes, därest lagertillgång uteslutits ur inventariet, till straff varom i första stycket förmäles.

5 §.

Böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalla kronan.

6 §.

Vad i denna förordning stadgas äger icke tillämpning beträffande systembolag som avses i förordningen angående försäljning av rusdrycker, aktiebolaget vin- och spritcentralen eller aktiebolaget svenska tobaksmonopolet, ej heller beträffande annat aktiebolag från vilket utdelningen i sin helhet tillfaller staten.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Anvisningar

till 1 §.

Som exempel på annan värderingsmetod som, därest den tidigare regelmässigt använts, må tillämpas vid ifrågavarande inventering må nämnas värdering till förkrigspris eller värdering till fasta styckepris. Förutsättning härfor är emellertid, att anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet kan på tillförlitligt sätt framräknas med utgångspunkt från de angivna värdena.

I denna paragraf föreskrivna värderingsbestämmelser skola iakttagas vid inventeringen, men betaga icke den skattskyldige rätt att verkställa nedskrivning av de angivna värdena. Sådan nedskrivning skall öppet redovisas i inventariet.

Vid redovisningen av varulagret i inventariet bör skattskyldig uppdelas det samma i huvudgrupper med angivande av grunderna för de olika gruppernas värdering. Uppdelningen bör — för att underlätta ifyllandet av vederbörligt deklarationsformulär — lämpligen ske i enlighet med nedanstående tablå.

Varugrupp	Anskaffnings- eller återanskaffningsvärde	Förkrigsvärde	Bokfört värde
<i>Varor</i>			
Kurantavaror av förkrigskvalitet
Okurantavaror av förkrigskvalitet
Kurantarsättningsvaror
Okurantarsättningsvaror
Bränsle
Övriga förbrukningsartiklar
<i>Kontraherade, ej levererade varor</i>			
Varor av förkrigskvalitet
Ersättningsvaror
Bränsle
Övriga förbrukningsartiklar

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 no-
vember 1945.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler fråga om *särskilda bestämmelser angående inventering av varulager i samband med avveckling av krigskonjunkturbeskattningen* samt anför därvid.

Inledning.

Förordningarna om krigskonjunkturskatt äro så konstruerade att lagervärderingen utövar ett avgörande inflytande på beskattningen. Under de år taxering till krigskonjunkturskatt hittills förekommit hava de uppgifter, som de skattskyldiga lämnat angående sina varulager, i regel godtagits. En kontroll av dessa uppgifters riktighet skulle nämligen hava varit synnerligen tidsödande, särskilt med hänsyn till primäruppgifternas stora omfattning och skiftande art. En bidragande orsak till att de skattskyldigas uppgifter om lagervärderingarna endast undantagsvis blivit föremål för närmare undersökning har varit, att denna kontroll hittills utan större olägenhet kunnat eftersättas till förmån för angelägnare arbetsuppgifter. Om nämligen lagret för ett visst beskattningsår upptagits för lågt, har man hittills kunnat räkna med att den obehöriga nedskrivningen av varulagret skulle komma att framtagas till beskattning under ett senare beskattningsår.

I och med krigskonjunkturskattens avveckling kommer emellertid saken i ett helt annat läge. Om varulagret vid den sista taxeringen till krigskonjunkturskatt upptages till för lågt värde och denna värdering godtages vid taxeringen, kommer den mervinst, som använts till den obehöriga nedskrivningen, aldrig att upptagas till krigskonjunkturbeskattning.

Den skattskyldige har haft två möjligheter att genom åtgärder i samband med varulagervärderingen undantaga mervinster från krigskonjunkturbeskattning. Den skattskyldige har sålunda kunnat underlåta att i inventariet upptaga delar av lagerbeståndet eller värdera lagret till priser, som un-

derstigit de lägsta värden, till vilka lagret enligt förordningarna om krigskonjunkturskatt fått värderas.

I ett flertal yttranden från länsstyrelserna över 1944 års allmänna skattekommittés förslag till avveckling av krigskonjunkturbeskattningen (SOU 1944: 62) har framhållits, att de skattskyldigas uppgifter angående varulagren lämnat mycket övrigt att önska. I mindre och medelstora handelsföretag hade vinsterna sålunda stundom utjämnats mellan de olika beskattningsåren genom att olika grunder för värdering av lagertillgångarna kommit till användning under olika år. Att konstatera detta ställde sig särskilt svårt i de fall då s. k. individuell lagervärdering tillämpades, vilket vore fallet i ett flertal branscher. Det gäves uppenbarligen här rika tillfällen till subjektiva bedömanden, vilka kunde utnyttjas för vinnande av lättnad i beskattningen i samband med krigskonjunkturskattens avveckling.

Då det sålunda synes erforderligt med särskilda kontrollåtgärder i samband med krigskonjunkturbeskattningens avveckling, har jag under hand uppdragit åt centrala krigskonjunkturskattenämnden att — med utgångspunkt från att krigskonjunkturskatt icke skall uttagas för merinkomster, som hänföra sig till tid efter 1945 års utgång — utarbета förslag till erforderliga kontrollbestämmelser. I enlighet härmed har centrala krigskonjunkturskattenämnden överlämnat en den 20 september 1945 dagtecknad skrivelse innehållande förslag till särskilda bestämmelser angående inventering av varulager vid slutavräkningen i samband med den tillämnade avvecklingen av krigskonjunkturbeskattningen.

Efter remiss hava yttranden över förenämnda skrivelse avgivits av *kammarrätten, kommerskollegium* (med överlämnande av yttranden från *Stockholms handelskammare, Skånes handelskammare, handelskammaren i Göteborg och Sveriges industriförbund*), *överståthållarämbetet, länsstyrelserna i samtliga län, mellankommunala prövningsnämnden, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges lantbruksförbund samt kooperativa förbundet. Stockholms handelskammare och Sveriges industriförbund* hava därvid åberopat ett yttrande i ämnet, som avgivits av delegerade utsedda av Sveriges industriförbund, Stockholms handelskammare, svenska bankföreningen och svenska försäkringsbolags riksförbund.

Handelskammaren i Gävle samt *Sveriges redareförening* hava jämväl inkommit med yttranden över ifrågakvarande skrivelse.

Centrala krigskonjunkturskattenämndens förslag.

För att i möjligaste mån skapa garantier för att hela lagret medtages i inventariet föreslår centrala krigskonjunkturskattenämnden, att samtliga bokföringspliktiga skattskyldiga skola åläggas att vid inventeringen den 31 december 1945 — eller, i de fall räkenskapsår icke sammanfaller med kalenderår, vid utgången av det första räkenskapsår, som därefter går till ända — låta inventariet eller i förekommande fall upprättade inventeringslistor un-

dertecknas av två i inventeringen deltagande personer. Dessa skola enligt förslaget vitsorda att, såvitt för dem är känt, icke några lagertillgångar undantagits vid inventeringen. De personer, vilka sålunda skola styrka att den i inventariet uppgivna lagerkvantiteten överensstämmer med den verkliga, skola om möjligt utväljas bland dem, som dagligen syssla med lagrets bokföring och förvaltning.

För att hindra att inneliggande varulager värderas för lågt föreslår nämnden vidare, att de skattskyldiga skola åläggas att i inventariet uppgiva antingen anskaffningskostnaden å inneliggande varor eller priset vid boksluttillfället, om detta är lägre än anskaffningskostnaden.

Skyldigheten att inventera enligt nyssnämnda princip torde emellertid, enligt vad nämnden uttalar, för flertalet företagare innebära ett mycket betydande merarbete och borde därför icke påfordras i andra fall än då det med hänsyn till kontrollen vore oundgängligen nödvändigt. Med avseende härå och då skattskyldig med välordnad bokföring ofta torde kunna i annan ordning prestera en tillfredsställande utredning om de förhållanden varom här vore fråga borde möjlighet givas till befrielse från skyldigheten att verkställa inventering enligt de föreskrifter, vilka i allmänhet borde gälla. Sådan befrielse borde regelmässigt kunna medgivas företag med bokföring som nu sagts, men torde även kunna medgivas i andra fall exempelvis beträffande företagare som uppenbarligen icke kunde ifrågakomma till krigskonjunkturbeskattning i sammanhang med avvecklingen. Det borde ankomma å vederbörande taxeringsintendent att avgöra huruvida sådan befrielse må kunna äga rum.

Slutligen framhåller nämnden att vid redovisningen av varulagret en uppdelning därav i vissa huvudgrupper skulle vara av värde ur kontrollsynpunkt. Sålunda borde särskilt upptagas kuranta varor, okuranta varor, ersättningsvaror (utom bränsle) samt bränsle. Upptoges okuranta varor borde angivas i vad mån en lägre värdering föranletts av att varorna icke vore kuranta. I fråga om andra lagertillgångar, således kuranta varor (inklusive fullgoda förbrukningsartiklar), borde grunderna för värderingen angivas i deklARATIONEN. Särskild uppgift borde lämnas rörande kontraherade men icke levererade varor, i den mån dylika kontrakt påverkat bokslutet. Därvid borde uppgift även lämnas om det i kontraktet avtalade priset samt därå verkställda nedskrivningar jämte motivering för dessa.

Beträffande var och en av de nyss angivna skilda varugrupperna borde enligt nämndens mening i deklARATIONEN angivas, i vad mån de hänförts till den mot förkrigs lagret svarande varukvantiteten eller inginge i lagerökning.

Nämnden föreslår, att uppgifterna i deklARATIONEN till krigskonjunkturskatt upptagas enligt följande tablå:

Varugrupp	Lager vid 2:a förkrigs- inkomstårets utgång		Lager vid beskatt- ningsårets utgång		Lagerökning resp. -minskning	
	Förkrigs- pris	Bokf. värde ¹	Förkrigs- pris	Bokf. värde	Förkrigs- pris ²	Beräknat efter krigspris
1	2	3	4	5	6	7
Kuranta varor						
Okuranta varor						
Ersättningsvaror (Utom bränsle).....						
Bränsle.....						
Kontraherade, ej leverera- de varor.....						
Summa kr.						

Lagrets värde för krigskonjunkturskatttaxering (kol. 3 + kol. 7) Kr

Bokfört värde (kol. 5)..... Kr

Ej tillåten nedskrivning av lagret Kr

¹ Behöver ej specificeras.

² = kol. 4 minus kol. 2.

Nämnden uttalar vidare, att med hänsyn till vikten av att de skattskyldiga vid den sista taxeringen till krigskonjunkturskatt icke undandrog sig skatt genom en mot förordningen stridande värdering av varulagret en granskning av de skattskyldigas inventarier eller andra handelsböcker syntes böra tillgripas i större utsträckning än förut, varför taxeringsmyndigheterna borde beredas möjlighet att för ändamålet anlita sakkunnig hjälp utöver vad som hittills varit fallet.

Tre reservanter inom centrala krigskonjunkturskattenämnden (direktören H. Ohlin, revisorn O. Jelf samt direktören B. Ljungberger) hava uttalat en i vissa delar avvikande uppfattning om vilka bestämmelser som i förevarande avseende äro erforderliga och lämpliga.

Reservanterna påpeka, att en hel del handelsföretag visserligen redan nu verkställde sin inventering med utgångspunkt från anskaffningspriset, men att en sådan inventeringsmetod sällan eller aldrig tillämpades inom industri-företagen. Det funnes därför anledning att förmoda att även med den möj-lighet till dispens, som föreslagits, ett stort antal företagare genom de föreslag-na bestämmelserna skulle komma att åläggas ett betydande merarbete. Detta skulle dock kunna anses motiverat, om det material, som därigenom ställdes till taxeringsmyndigheternas förfogande, i nämnvärd grad kunde öka myn-digheternas möjligheter till kontroll av varulagrets värdering, vilket emel- lertid enligt reservanternas förmenande icke torde vara fallet.

Reservanterna framhålla vidare, att enligt 1944 års allmänna skattekom- mittés förslag till avveckling av krigskonjunkturbeskattningen den genom- snittliga anskaffningskostnad, som skall anses utgöra efterkrigspris, eller

det s. k. E-priset skulle vara den norm efter vilken varorna skulle värderas vid slutavräkningen. E-priset syntes icke kunna anknytas till nuvarande anskaffningspris utan endast till förkrigsprisen; detta på grund av att priserna utvisade mycket olika utveckling för olika varor. En uppgift om anskaffnings- eller dagspris saknade i regel värde på grund av att den offentliga statistiken och däri intagna indices avsåge ett allt för litet antal varuslag för att man skulle kunna göra ens en approximativ omräkning till förkrigspris på basis av dessa indices. Därtill komme att en hopräkning av anskaffnings- och nupris måste bliva vilseledande. Om lagret av inköpta varor vid inventeringstillfället till väsentlig del inköpts under senare delen av år 1945 bleve förhållandet mellan anskaffningskostnad och förkrigspris ett helt annat än om varorna inköpts tidigare. De uppgifter, som enligt nämndens förslag skulle lämnas i inventariet, skulle sålunda endast tjäna till vägledning vid granskning av inventariet post för post. Med hänsyn till att sådan granskning endast kunde tänkas ske i ett begränsat antal fall, komme de skattskyldiga att belastas med ett betydande merarbete och dryga kostnader för att få fram ett material, som av taxeringsmyndigheterna endast i ringa mån kunde utnyttjas.

Enligt reservanternas mening borde kontrollen inriktas på granskning av de skattskyldigas inventarier i större utsträckning än tidigare. Då det understundom kunde vara av betydelse att hava tillgång till uppgift om anskaffnings- eller tillverkningskostnad, föresloges att de skattskyldiga skulle vara beredda att utan nämnvärd tidsutdräkt lämna upplysning i detta hänseende beträffande vid kontrollen särskilt utpekade inventarieposter. Lämplig påföljd syntes böra stadgas för det fall en skattskyldig visade uppenbar tredska vid fullgörande av denna uppgiftsskyldighet. Vid redovisningen av varulagret borde detsamma uppdelas i vissa grupper.

Remissyttrandena.

Samtliga remissinstanser hava framhållit, att taxeringsutfallet vid den ifrågasatta avvecklingen av krigskonjunkturbeskattningen vore i hög grad beroende av att lagervärderingen företoges på ett rätt sätt och att kontrollåtgärder givetvis vore oundgängliga för åstadkommande av en jämlik och rättvis taxering. Några delade meningar om behovet av bestämmelser, som innebure större möjligheter till kontroll av lagervärderingen än som nu förefunnnes, hava icke kommit till uttryck i remissyttrandena.

Några myndigheter hava särskilt understrukt bristfälligheterna i de uppgifter, som av de skattskyldiga hittills lämnats till ledning för bedömning av lagervärderingen.

Sålunda har *länsstyrelsen i Jönköpings län* anfört:

Vid de bokföringsgranskningar, som verkstälts hos skattskyldiga inom länet, har det visat sig, att de inventarielistor, som upprättats över det vid bokslutstillfället ineliggande varulagret i stor utsträckning varit otillfredsställande. Inventeringen har ofta varit mycket summarisk och inventeringslistorna till följd härav mycket ofullständiga. I vissa fall torde någon invente-

ring överhuvud taget icke hava ägt rum. De skattskyldiga inse många gånger icke vikten av, att samtliga lagertillgångar upptagas vid inventeringen och att förteckningen över varulagret är detaljerad och noggrant upprättad. Särskilt framträdande äro ifrågavarande brister hos mindre och medelstora industriidkare, trävaruhandlare m. fl. Bokföringslagen innehåller visserligen tämligen utförliga bestämmelser om det inventarium, som skall upprättas vid varje bokslut, men många rörelseidkare synas sakna kännedom om bestämmelserna i bokföringslagen. Att brott mot bokföringslagen i och för sig icke medför någon påföljd, torde säkerligen vara en av orsakerna till att föreskrifterna i lagen många gånger ej efterlevas. Åtgärder för åstadkommande av noggrannare inventering och tillförlitligare varulagerförteckningar äro därför i och för sig välbetänkta.

Länsstyrelsen i Blekinge län har anfört:

Endast i enstaka fall torde de skattskyldigas varulagerlistor ha underkastats en mera ingående granskning under de år krigskonjunkturskatt utgått. I de få fall då bokföringsgranskning i här berörda avseenden företagits inom länet ha emellertid betydande felvärderingar av lagren iakttagits. I vissa fall ha såsom inköp bokförda, ännu icke mottagna varor uteslutits i lagerförteckningarna, i själva produktionsapparaten befintliga partier av råvaror och halvfabrikat icke upptagits i listorna, kvaliteterna genomgående bedömts såsom låga o. s. v. Vidare har särskilt beträffande företag inom minuthandeln observerats, att lagerförteckningarna i åtskilliga fall icke innehålla uppgifter om olika varupartiers sortiment och om olika kvaliteters prisklass. Varubeteckningarna äro icke sällan så otillfredsställande, att man icke kan identifiera varan eller kvaliteten. Med hänsyn till sålunda konstaterade förhållanden samt till att man har anledning räkna med en tendens hos de skattskyldiga att vid inventeringen avvecklingsåret orientera varornas kvalitet och förkrigsvärde nedåt, är det uppenbart, att mycket stora krav måste ställas på den förestående sista inventeringen före krigskonjunkturskattetaxeringens upphävande, om icke betydande belopp skola undgå beskattning.

Mellankommunala prövningsnämnden har uttalat, att de inventeringslistor, som regelmässigt utgjorde underlag för de i företagens inventarier angivna lagervärdena, ofta upprättades så att de icke gäve tillräcklig vägledning för bedömande av de i krigskonjunkturskattedeklarationerna angivna förkrigsvärdena å varulager.

Vad angår de regler, som föreslagits i syfte att skapa garanti för att lagrets kvantitet i görligaste mån rätt uppgives i inventariet, äro remissinstanserna i huvudsak ense om värdet av dylika bestämmelser. Flertalet remissinstanser ansluter sig utan reservation till centrala krigskonjunkturskattenämndens förslag.

Kammarrätten, kommerskollegium, delegerade för Sveriges industriförbund m. fl., handelskammaren i Gävle, Sveriges grossistförbund och länsstyrelsen i Gotlands län — vilka icke hava haft något att erinra mot förslaget i princip — hava emellertid uttalat att vissa småföretagare icke borde åläggas skyldighet att låta sitt inventarium bestyrkas av två personer.

Sålunda hava delegerade för Sveriges industriförbund m. fl. anfört:

Vad först angår de av nämnden föreslagna åtgärderna för förhindrande av att en del av det ineliggande lagret icke upptages i inventariet, anse vi

dessa åtgärder lämpliga och väl motiverade. För ett välskött företag med ordnad bokföring torde åtgärden att på föreslaget sätt bestyrka inventeringslistorna i allmänhet icke vålla nämnvärda svårigheter och merarbete. Av skrivelsen synes emellertid icke klart framgå, huruvida avsikten är att även mindre rörelseidkare, vilka icke använda sig av särskild i rörelsen anställd personal, skulle vara skyldiga att anskaffa bevis från utomstående personer rörande riktigheten av inventeringen. Vi förutsätta att så icke är avsikten utan att i dylika fall den skattskyldiges egen bekräftelse skall vara tillräcklig. Det skulle givetvis understundom möta svårigheter för en mindre rörelseidkare att anskaffa särskilda biträden vid inventeringen med uppgift att bestyrka dess riktighet i förevarande avseende. Då därtill kommer, att företag av den storleksordning, varom här är fråga, i allmänhet icke torde haft så hög inkomst, att taxering till krigskonjunkturskatt kan ifrågakomma, böra de blivande bestämmelserna enligt vår mening utformas så, att därav klart framgår, att den skattskyldiges egen bekräftelse av inventeringens riktighet är tillfyllest, då denne icke haft tillgång till personal, som kunnat deltaga i inventeringen. Eljest måste uppenbarligen särskilda anvisningar meddelas, hur den skattskyldige i ett dylikt fall skall förfara. En utväg ur svårigheterna vore måhända, att denne inom viss tid före bokslutsdagen bereddades tillfälle anmäla förhållandet hos taxeringsintendenten, som efter samråd med vederbörande taxeringsnämndsordförande eller annan myndighet i orten lämnade anvisning på lämpligt biträde eller ock meddelade beslut, att annan bekräftelse av inventeringens riktighet än den skattskyldiges egen försäkran icke erfordrades.

Sveriges grossistförbund har anfört:

Centrala krigskonjunkturskattenämndens förslag till åtgärd för att hindra, att delar av lagret vid inventering utelämnas, synes vara motiverat. Redan nu torde det i de flesta företag vara praxis att de i en inventering deltagande personerna få bekräfta inventeringsböckernas riktighet med sin namnteckning. Den ifrågasatta åtgärden kommer sålunda i regel icke att förorsaka näringsidkarna något extraarbete. Även inom de företag, där man icke tillämpar ovannämnda praxis, torde man utan svårighet kunna genomföra en förändring i enlighet med nämndens förslag. Frågan uppstår dock, huruvida en företagare, som ensam sköter sitt företags inventering, skall behöva anskaffa extra personal för att bekräfta inventeringen. Skäl synes härvid tala för att företagarens underskrift skall vara tillräcklig, i synnerhet med hänsyn till att de skattskyldiga av denna kategori, som kunna komma i fråga vid en avveckling av krigskonjunkturskatten, torde vara mycket fåtaliga.

Länsstyrelserna i Värmlands och Örebro län samt mellankommunala prövningsnämnden hava hävdat, att det icke vore lämpligt att ålägga den skattskyldiges anställda att vitsorda inventariets riktighet.

Sålunda har mellankommunala prövningsnämnden anfört:

Mot den föreslagna bestämmelsen om på heder och samvete utfärdade intyg att inga kvantiteter avsiktligt uteslutits vid inventeringen vore intet att erinra, därest intygen skulle avgivas av de skattskyldiga själva eller av utomstående. Däremot bör icke komma i fråga att utsätta de skattskyldigas anställda för sådana pliktollisioner, som avgivandet av dylika intyg kan tänkas innebära.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har visserligen funnit den föreslagna åtgärden med inventering och vitsord av två i inventeringen deltagande personer mycket värdefull men icke tillräcklig för att förhindra oriktiga upp-

gifter. Länsstyrelsen ansåge därför att det borde givas möjlighet att i särskilda fall, där man hade grundad anledning antaga, att varupartier till mera betydande värde icke medtagits i inventarieförteckning, ålägga vederbörande att under kontroll av särskilt förordnad person verkställa inventering av sitt varulager. Med hänsyn till de betydande olägenheter ingrepp av dylikt slag måste förorsaka företagare, som komme att drabbas därav, borde givetvis en bestämmelse av antydd art tillämpas med allra största försiktighet. Fördenskull samt för att vinna likformighet i tillämpningen torde det måhända böra ankomma på centrala krigskonjunkturskattenämnden att efter framställning av taxeringsintendenten besluta därom. Då emellertid företagarna knappast ville utsätta sig för risken av sådana extra bestyr, torde enbart förefintligheten av den här ifrågasatta bestämmelsen vara tillräcklig varning till noggrannhet för det stora flertalet.

Länsstyrelsen i Östergötlands län har framhållit liknande synpunkter.

Länsstyrelsen i Kalmar län har för sin del ansett, att effektivaste metoden vore att representanter för skattemyndigheterna finge tillfälle närvara vid inventeringen men ansåge en sådan utväg vara utesluten med hänsyn till de betydande kostnader som härigenom skulle drabba det allmänna. Länsstyrelsen funne därför ingen annan utväg vara möjlig än att låta den skattskyldige på heder och samvete bestyrka riktigheten av de lämnade uppgifterna.

Beträffande lämpligheten att ålägga de skattskyldiga den av centrala krigskonjunkturskattenämnden föreslagna skyldigheten att i inventariet lämna vissa uppgifter till ledning för bedömande av lagervärderingen hava olika uppfattningar kommit till uttryck i remissyttrandena.

Överståthållarämbetet och *flertalet länsstyrelser* hava i huvudsak förordat centrala krigskonjunkturskattenämndens förslag.

Sålunda har i en av *överståthållarämbetet* åberopad, av t. f. taxeringsintendenten S. Holdo upprättad promemoria anförts:

Därest bestämmelserna angående varulagervärderingen i samband med slutavräkningsförfarandet skulle komma att utformas i överensstämmelse med 1944 års allmänna skattekommittés förslag, torde de uppgifter angående varulagret som intagits i centrala krigskonjunkturskattenämndens förslag vara erforderliga. Men därutöver måste även uppgifter lämnas, som giva taxeringsmyndigheterna möjlighet att bedöma skäligheten av de uppgivna förkrigsvärdena. Deklarationerna böra därför även innehålla uppgift beträffande anskaffningsvärdet å inneliggande lager eventuellt dagsvärdet vid bokslutstillfället om detta är lägre. För kontroll av lageruppgifterna i övrigt vore därjämte önskvärt, att även uppgifter å anskaffningsvärdet eller dagsvärdet å inneliggande lager vid räkenskapsårets ingång samt summa varuinköp under året erhöles, men då alltför stora svårigheter torde möta för många rörelseidkare att i efterhand framräkna anskaffningsvärdet å ingående lager synes en sådan uppgiftsskyldighet knappast kunna ifrågasättas. Även med utgångspunkt från anskaffnings- eller dagsvärdena kan det visserligen, såsom reservanterna framhållit, i många fall bliva vanskligt att bedöma de uppgivna förkrigsvärdena. Men man torde dock med ledning av kända index för olika varor kunna göra en så pass ungefärlig uppskattning av förkrigsvärdena, att

av densamma kan slutas, huruvida de uppgivna värdena kunna godtagas eller om granskning av räkenskapsböckerna bör verkställas. Såsom redan tidigare framhållits måste nämligen även vid slutavräkningen taxeringsmyndigheternas bedömande av varulagervärderingen ske på grundval av generella beräkningar.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har framhållit, att förslaget komme att medföra en betydande ökning av arbetsbördan för rörelseidkarna, en ökning, som kanske för många kunde bli svår nog att övervinna. Å andra sidan ansåge länsstyrelsen att de bestämmelser, som föreslagits av nämnden, finge anses utgöra en minimifordran i fråga om uppgifter för en någorlunda rättvis avveckling av krigskonjunkturskatten, såvitt det gällde lagervärderingen.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har anfört:

Länsstyrelsen har efter överbäggande av vad sålunda framkommit funnit sig böra i alla avseenden instämma med centrala krigskonjunkturskatte-nämndens majoritet i dess förslag och uttalanden. Någon eftergift i kravet å uppgifter om anskaffnings- eller dagspris å de olika inventarieposterna synes icke lämplig. Jämförelseärens varusammansättning liksom varornas kvalitet och benamning torde visserligen hava under de därefter förflutna 6—7 åren väsentligt ändrats. Men därför att det sannolikt erbjuder de största svårigheter att numera tillförlitligt bedöma förändringarna i lagerreserven bör icke varje kontrollmöjlighet uppgivas utan kanske i stället just därför vidhållas. För att få någon möjlighet till kontroll och garanti mot direkt oriktiga uppgifter från de skattskyldiga synes det nödvändigt att regelmässigt framtinga detaljvärderingar, så att man icke nöjer sig med endast summarisk uppskattning. Sakens stora ekonomiska vikt torde göra det naturligt att pakalla den skattskyldiges medverkan till kontroll, så att sådana uppgifter avkrävas honom, vilka åtminstone möjliggöra någon granskning.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län har anfört:

Länsstyrelsen anser att det ingalunda skulle sakna värde, om uppgift i regel kunde lämnas om anskaffnings- eller självkostnadspris (det verkliga eller det som gäller vid balanstillpunkten). Då reservanterna inom nämnden bland annat anfört, att taxeringsmyndigheterna först och främst böra kontrollera, att förkrigspriset på lagret icke beräknats för lågt, hava de tydligen utgått ifrån, att en sådan kontroll endast kan ske vid en granskning av inventariet post för post, d. v. s. vid en *detaljgranskning* av inventariet. Därest emellertid tillförlitliga uppgifter angående anskaffningsvärdet kunna erhållas, torde dessa ofta vara av stort värde vid en *överslagskontroll* av lämnade uppgifter angående varulagrets värde till förkrigspris eller E-pris, en kontroll som säkerligen skulle bli särskilt värdefull vid en *granskning kategorivis*. Vissa jämförelser mellan anskaffningsvärdet å lagret och dettas uppgivna värde till förkrigspris respektive E-pris i fråga om företag inom samma bransch, t. ex. konfektionsindustrin, böra exempelvis kunna göras. En granskning av förhållandet mellan värdet å kuranta och okuranta varor inom olika företag inom samma bransch kan givetvis vara till vägledning, men uppgifter om anskaffningsvärdet å de okuranta varorna och deras relation till det uppgivna förkrigsvärdet å desamma torde som regel vara av betydligt större värde. Även om man icke kan draga alltför bestämda slutsatser vid en sådan granskning, kan den dock vara vägledande, då det gäller att avgöra, var detaljgranskningen av inventariet närmast bör sättas in. Utan tillgång till uppgifter angående anskaffningsvärdet sakna taxeringsmyndigheterna ofta varje underlag för sitt bedömande av lagervärderingen i samband med slutavräk-

ningen. Detta gäller icke minst företag inom textil- och konfektionsbranschen — dessa intaga en dominerande ställning inom länet — vilka allmänt torde tillämpa individuell prissättning och i fråga om vilka värderingen av varulagret av naturliga skäl måste vara svårbedömbär, enär direkta jämförelser som regel icke kunna göras med motsvarande artiklar före kriget, enär varorna ofta kunna sägas vara modebetonade och enär i desamma i väsentligt högre grad än före kriget kunna ingå konstfibrer, t. ex. cellulul.

I de fall, där anskaffningsvärdet å varorna kunna tillförlitligen *beräknas med utgångspunkt från utförsäljningsvärdena* — eller eventuellt andra tillämpade värden — synes en inventering med utgångspunkt från dessa senare värden böra godtagas. De kooperativa föreningarna hava vid krigskonjunkturskattetaxeringarna genomgående beräknat anskaffningsvärdet och med utgångspunkt härifrån förkrigsvärdet å lagret, på basis av gällande utförsäljningspriser. En sådan princip för varulagrets värdering torde kunna användas av måhända flertalet detaljhandelsföretag.

Några av de hörda näringsorganisationerna, nämligen *Sveriges lantbruksförbund* och *Sveriges köpmannaförbund*, hava icke heller något att erinra mot förslaget i princip.

Sveriges köpmannaförbund har sålunda anfört:

Förbundet har under senare år rekommenderat sina medlemmar att vid inventeringen uppdelat lagret i varor av förkrigskvalitet och ersättningsvaror. Vardera gruppen borde sedan uppdelas å kuranta och okuranta varor. De kuranta varorna borde upptagas till inköps- eller marknadspris samt nedskrivning till förkrigspris göras å slutsummorna med de procentsatser, som motsvarade prisstegringen sedan krigsutbrottet, räknad i beskattningsårets prisnivå, varvid för ersättningsvarorna hänsyn kunde tagas till kvalitetsför-sämringen. De okuranta varorna av förkrigskvalitet borde däremot vara för vara värderas till dess sannolika försäljningsvärde minskat med försäljningskostnaderna, medan okuranta ersättningsvaror i regel borde upptagas till rena minnesvärden. Från summan av de fyra grupperna kunde sedan avdrag göras med den dolda förkrigsreserven. En variant av denna metod är den av kooperativa förbundet och även många detaljhandelsföretag använda, att varorna inventeras till försäljningspriserna. Inköpspriset kan då i regel fastställas.

De föreslagna åtgärderna för att vinna erforderlig kontroll i fråga om lagervärderingen hava däremot avstyrkts av *kommerskollegium*, *delegerade för Sveriges industriförbund m. fl.*, *Skånes handelskammare*, *handelskammaren i Göteborg*, *handelskammaren i Gävle*, *Sveriges grossistförbund* och *kooperativa förbundet*, vilka i stället förordat bestämmelser i enlighet med reservanternas förslag.

Sålunda hava *delegerade för Sveriges industriförbund m. fl.* anfört:

Av skäl reservanternas anfört avstyrka vi bestämt den av majoriteten föreslagna skyldigheten att i inventariet post för post angiva anskaffningskostnaden eller dagspriset vid bokslutstillfället, om detta sistnämnda pris understiger anskaffningspriset. Såsom motivering för sin ståndpunkt anför majoriteten bl. a. att uppgiften om anskaffningskostnaden »obestriddligen lämnar god ledning vid beräkning av förkrigsvärdet». För såvitt majoriteten med detta påstående avser att hävda, att detta skulle gälla såsom en allmän regel — och detta torde väl vara fallet eftersom påståendet åbcropas såsom skäl för en så vidsträckt uppgiftsskyldighet i förevarande av-

seende som majoriteten föreslår — är det utan tvivel oriktigt. Förslagsställarna ha icke närmare utvecklats på vad sätt denna ledning skulle vinnas, men avsikten kan icke gärna vara annan än att taxeringsmyndigheterna med tillhjälp av index skulle omräkna anskaffningskostnaden i förkrigspris. Indexuppgifter förekomma emellertid allenast beträffande vissa varor. I vårt jämväl denna dag avgivna yttrande över en av taxeringsrevisorn Ernst Annell upprättad promemoria rörande nedskrivning av varulager i beskattningshänseende ha vi framhållit hur utomordentligt labilt prisläget under senaste tiden varit och under närmaste tiden måste antagas bliva samt hurusom detta kännetecknas av redan inträffade och med hög grad av sannolikhet väntade prisfall. Vi åberopa till styrkande härav den utredning, vi framlagt i ovanberörda yttrande, vilken ytterligare bekräftar riktigheten av reservanternas uttalande, att en uppgift om lagrets anskaffningskostnad icke är någon användbar grund för ett bedömande av riktigheten av det uppgivna förkrigspriset samt att en summa, som i sig innefattar anskaffningskostnaden för vissa varor och dagspriset för andra, om möjligt blir ännu mindre vägledande. På sätt reservanternas framhållna skulle således ifrågasvarande uppgifter icke tjäna till någon som helst vägledning annat än vid en granskning av inventariet post för post. Icke ens vid en sådan granskning torde emellertid uppgifterna bliva av något värde i vad de avse varor, beträffande vilka index icke redovisas i den offentliga statistiken. Dessa med betydande kostnader och besvär av företagen framskaffade uppgifter rörande sistnämnda slag av varor bleve således helt värdelösa. I fråga om andra varor kunna de endast bliva av något värde vid en granskning post för post och därvid bör på sätt reservanternas anfört beaktas, att när kontrollen från taxeringsmyndigheternas sida verkställs, i regel närmare ett år efter inventeringstillfället, en stor del av varorna icke längre finnas kvar samt att, även där så är fallet, en detaljerad genomgång erfordras för att man skall kunna bedöma i vad mån varorna skäligen böra nedskrivas på grund av okurans, prisfall eller prisfallsrisk. Ej heller i fråga om indexberäknade varor komma uppgifterna således att fylla något förnuftigt ändamål, därest kontrollen post för post icke sker omedelbart efter inventeringstillfället, och detta är av praktiska skäl icke möjligt. Även om materialet genom den föreslagna möjligheten till dispens i viss mån skulle begränsas i förhållande till det som skulle utarbetas enligt förslaget, skulle det uppenbarligen komma att avse åtskilliga miljoner poster, vilka borde av taxeringsmyndigheterna kontrolleras. Ett kontrollarbete av denna omfattning är av praktiska skäl givetvis omöjligt att genomföra. Bestämmelser av det innehåll, majoriteten förordnat, skulle innebära att statsmakterna till förfång för näringsföretagens produktiva verksamhet ålade dessa kostsamma improduktiva arbetsuppgifter i en omfattning, som icke komme att stå i rimlig proportion till den nytta, det allmänna ur det framlagda materialet skulle kunna utvinna

Sveriges grossistförbund har framhållit:

Den av nämndens majoritet föreslagna skyldigheten att post för post i inventariet angiva anskaffningskostnad eller dagspris kan enligt vår bestämda uppfattning icke åläggas näringsidkarna. Vi åberopa i detta sammanhang de synpunkter, som framförts av reservanternas inom nämnden. Vi vilja därjämte understryka, att de kontrollmöjligheter, som skulle vinnas för taxeringsmyndigheterna, torde bli synnerligen små, särskilt i fråga om branscher med varulager, som till största delen bestå av ersättningsvaror eller modebetonade varor. Särskilt kan man här framhålla sådana branscher som textil-, kortvaru- och manufakturgrosshandeln, där varulagren äro synnerligen varierande och omfatta 10 000-tals poster och där prisstegringarna å anskaff-

ningskostnaderna äro mycket olikartade. Medan vissa varor knappast undergått någon prisstegring, kunna priserna på andra varor ha höjts med 100 % och i vissa extrema fall mångdubblats. Att här med hjälp av tillgängliga prisindex kunna avgöra förkrigspriser torde vara ogörligt.

Handelskammaren i Gävle har betonat svårigheterna att angiva anskaffningskostnaden inom de företag, som arbetade med stort lager där antalet artiklar kunde omfatta tiotusentals poster. Härtill komme att inom en mångfald industriföretag självkostnadsberäkningen icke kunnat genomföras i sådan utsträckning att den exakta självkostnaden kunde bestämmas för hel-fabrikat eller halvfabrikat.

Skånes handelskammare har uttalat:

Såsom reservanterna förordat, torde ett säkrare och bättre resultat jämväl stå att vinna, därest de skattskyldigas uppgiftsplikt i första hand begränsas till att i samband med lagerredovisningen ange de grunder, som vid lagervärderingen kommit till användning. På de skattskyldiga bör därjämte ankomma att, när särskilda förhållanden påkalla, inkomma med kompletterande uppgifter däribland även rörande anskaffningsprisen. Ett dylikt system torde dessutom för särskilda fall, exempelvis för vissa branscher kunna fullständigast genom vägledande anvisningar för vinnande av en enhetlig, efter fasta grunder genomförd värdering. I detta sammanhang torde sålunda förtjäna övervägas att i samverkan mellan krigskonjunkturskattenämnden, priskontrollnämnden och vederbörande branschorganisationer för berörda branscher och särskilt i branscher där en individuell lagervärdering förekommer utarbeta dylika värderingsnormer. Med ett dylikt förfarande synas de kontrollsvårigheter, som skattemyndigheterna i detta sammanhang påtalat, effektivt kunna övervinnas.

Även några länsstyrelser hava förordat reservanternas förslag.

Länsstyrelsen i Värmlands län har sålunda funnit det tveksamt om uppgift å anskaffningsvärdet på i inventariet upptagna varor borde vara obligatorisk även om den i vissa fall kunde vara värdefull. Enligt länsstyrelsens mening torde det ofta varken vara erforderligt eller tillfyllest att känna till detta värde för ett riktigt bedömande av skäligheten av verkställd varulagervärdering.

Länsstyrelsen i Kalmar län har anfört:

Att lägga varulagrets lägsta värde, vare sig detta är anskaffningsvärdet eller marknadsvärdet, till grund för värderingen torde knappast kunna godtagas såsom generell regel, vilket även påvisats i den reservation, som vissa ledamöter i nämnden anfört mot det framlagda förslaget. Det är visserligen tänkbart, att med ledning av olika indices och med utgångspunkt från marknadsvärdet framräkna ett förkrigspris, men metoden torde få anses vara mycket osäker och torde icke lämna ett så gott resultat, som den av reservanterna förordade metoden.

Mellankommunala prövningsnämnden har för sin del ifrågasatt om icke ifrågavarande bestämmelser borde så utformas att den skattskyldige finge möjlighet att i inventariet upptaga även andra värden än anskaffningsvärdet. Prövningsnämnden har sålunda anfört:

Centrala krigskonjunkturskattenämndens förslag att de olika varuslagens anskaffningsvärde skall angivas i inventeringslistorna synes knappast vara

praktiskt genomförbart. Hittills torde nämligen hos många rörelseidkare någon beräkning av varulagrets anskaffningsvärde icke hava gjorts vid boksluten, och då en sådan beräkning i många fall fordrar ett omfattande förarbete, som ej kan medhinnas på två à tre månader, skulle den av centrala krigskonjunkturskattenämnden föreslagna värdesättningen enbart av denna anledning sannolikt ofta vara omöjlig att utföra i 1945 års bokslut. Mellan-kommunala prövningsnämnden ifrågasätter därför att berörda bestämmelser i stället utformas så att den skattskyldige får möjlighet att i inventeringslistorna upptaga även andra värden än anskaffningsvärdet blott värdesättningen göres på sådant sätt att den skattskyldige med stöd av densamma kan styrka de i krigskonjunkturskattedeklarationen angivna förkrigsvärdena. Bevisbördan i fråga om riktigheten av förkrigsvärdena bör givetvis åvila den skattskyldige och han torde också böra fullgöra bevisningen genom att åtminstone i sammandrag eller för huvudsakliga varuslag framlägga de beräkningar, som lett till det uppgivna förkrigsvärdet. En värdesättning, som uteslutande grundar sig på en rörelseidkares eller hans anställdas bedömning av de olika objektens värde skulle alltså ej kunna tillmätas bevisvärde vid tvister om i krigskonjunkturskattedeklarationer angivna lagervärden. Som exempel på förfaringssätt, vilka kunna godkännas i förevarande avseende må anföras följande fyra värderingsnormer.

- 1) värdering till utförsäljningspris
- 2) värdering till anskaffningspris (om priset vid balansdagen är lägre upptages detta pris i stället för anskaffningspriset)
- 3) värdering till förkrigspris
- 4) värdering till fasta styckepris, vilka alltså även tillämpades i bokslutet för sista förkrigsinkomståret.

Dessa alternativa värderingsnormer äro givetvis icke lika lämpliga för varje fall. Om de i varulagret ingående varorna från år till år förändras i fråga om utförande och kvalitet, böra således under punkterna 3 och 4 här ovan angivna beräkningsgrunder icke användas. För detaljhandelsföretag torde i regel värdesättning efter försäljningspris, som ofta förekommer, vara lämpligast. En sådan värdesättning är i regel ej svår att tekniskt genomföra, eftersom den kan göras av försäljningspersonalen, som har kännedom om tillämpade utförsäljningspriser. Om försäljningsvärdet sålunda fastställts, kan anskaffningspriset framräknas genom att reducera försäljningspriset med det av företaget gjorda detaljhandelspåslägget. Förkrigspriset torde därefter kunna beräknas med ledning av officiella index. För ersättningsvaror torde som regel anskaffnings- eller utförsäljningsvärdet böra angivas. Om ettdera av dessa värden framgår av inventeringslistor, torde den skattskyldige lättare kunna visa att han senare tillfogats förluster på grund av prisnedsättningar å ersättningsvaror och att en större minskning av värdet å sådana varor än å fullgoda varor därför varit befogad vid beräkningen av varulagrets förkrigsvärde.

Liknande synpunkter hava framkommit i en av *länsstyrelsen i Jämtlands län* åberopad, av taxeringsrevisorn O. Nordström upprättad promemoria.

Ej heller *länsstyrelsen i Örebro län* har ansett att uppgift om anskaffningsvärdet i inventariet borde vara obligatorisk. Länsstyrelsen har härom anfört:

Centrala krigskonjunkturskattenämnden har föreslagit att inventariet skall innehålla uppgift om lagrets anskaffningsvärde eller återanskaffningsvärde, om detta är lägre. Inom varuhandelsföretag torde man åtminstone före krigsutbrottet ofta inventerat lagret till anskaffningsvärdet och från detta

värde verkställt nedskrivning till bokföringsvärdet. Inom industriföretag torde det däremot höra till undantagen att inventeringen sker till anskaffnings- eller verkliga tillverkningsvärden. I inventariet anges i regel i stället vissa låga å-priser, standardkostnadspriser eller liknande. Länsstyrelsen är av den uppfattningen att det med all sannolikhet skulle bereda sistnämnda företag och även många varuhandelsföretag högst betydande svårigheter att lämna de uppgifter om lagrets anskaffnings- eller tillverkningskostnad, som nämnden föreslår. Länsstyrelsen måste därför starkt ifrågasätta lämpligheten av att ålägga de skattskyldiga dylik uppgiftsskyldighet, detta även om hänsyn tages till de föreslagna dispensmöjligheterna. Efter vilka grunder inventeringen i övrigt skall ske torde böra överlåtas åt de skattskyldigas fria val. Den bör emellertid framhållas att inventariatet skall vara så ordnat, att en kontroll av uppgivet förkrigsvärde å lagret lätt kan verkställas. En mer eller mindre godtyckligt gjord uppskattning av detta värde torde icke kunna godtagas. Då en viss bestämd beräkning sålunda måste krävas ligga bakom varje uppgivet förkrigsvärde, bör också det siffermaterial, som legat till grund för denna beräkning, finnas tillgängligt för granskning. Har förkrigsvärdet erhållits genom värdering post för post böra de antagna förkrigspriserna finnas utsatta i inventariet vid sidan om inventeringspriserna och de angivna förkrigspriserna böra vid anfordran kunna styrkas. Har förkrigsvärdet erhållits genom omräkning av vissa i inventariet begagnade priser böra grunderna för dessa beräkningar finnas tillgängliga för kontroll. Den skattskyldige bör också vara beredd att styrka riktigheten av de använda omvandlingstalen. Har den skattskyldige begagnat sig av möjligheten att upptaga ett lika stort lager som förkrigslagret till samma bokförda å-priser, som gällt för sistnämnda lager, och eventuell lagerökning till förkrigs- eller efterkrigspriser, bör exempelvis till underlättande av jämförelse inventariet innehålla varorna i samma ordning, som använts i inventariet för förkrigslagret. Beträffande eventuell lagerökning bör vara klart angivet vilka varor som hänförs till ökningen och grunderna för värderingen till förkrigs- eller efterkrigspris tydligt redovisade. Det bör tydligt framhållas att bevisningen rörande varulagrets förkrigsvärde åligger den skattskyldige.

Kammarrätten har för sin del ifrågasatt huruvida icke kontrollen i stor omfattning kunde åvägbringas på annat sätt. *Kammarrätten* har sålunda anfört:

Kammarrätten utgår från att det remitterade förslaget tager sikte på en avveckling av krigskonjunkturbeskattningen enligt de grunder, 1944 års allmänna skattekommitté föreslagit. Vid denna avveckling gäller då närmast att konstatera huruvida lagerökning föreligger och, om så är förhållandet, i förekommande fall uppvärdera denna efter E-pris. Då enligt skattekommitténs förslag detta pris är knutet till förkrigsprisnivån, torde i förevarande sammanhang anskaffningspris eller dagspris icke hava annan betydelse än att beskattningsmyndigheternas kontroll av lagervärderingen understundom underlättas. *Kammarrätten* ställer sig emellertid tveksam, om icke kontrollen i stor omfattning kan åvägbringas på annat sätt. Även i övrigt synas enligt *kammarrättens* förmenande de skäl, som i reservationen åberopats mot skyldigheten att i inventarium lämna uppgift om anskaffningspris eller dagspris vara av beskaffenhet, att sådan skyldighet icke bör åläggas de skattskyldiga. Å andra sidan är en näringsidkare givetvis skyldig att på begäran av beskattningsmyndigheterna i det särskilda fallet lämna erforderlig utredning dels för identifiering av de olika tillgångsposterna i inven-

tariet och dels angående förkrigspriset å desamma. Om han underlåter detta, lär han icke kunna undgå att i en eventuell skatteprocess få sin ställning i hög grad försvagad. Någon annan påföljd för en dylik underlåtenhet torde därför ej vara erforderlig.

Å andra sidan hava länsstyrelserna i *Jönköpings* och *Blekinge län* ifrågasatt föreskrifter, som innebära mera vittgående uppgiftsskyldighet, särskilt i fråga om handelsföretag, än centrala krigskonjunkturskattenämnden föreslagit.

Länsstyrelsen i Blekinge län har sålunda anfört:

Vad angår den rena handeln synes det vara oundgängligen nödvändigt, att inventariet innehåller uppgifter, vilka göra det möjligt att identifiera varorna. Detta torde kunna vinnas genom föreskrift att varas beteckning och leverantörens namn skall uppgivas eller ock annan uppgift lämnas, som gör det möjligt att identifiera varan och konstatera dennas anskaffningskostnad. Inom vissa branscher torde man härvid i stor utsträckning kunna begagna sig av de beteckningar, statens priskontrollnämnd föreskrivit. Dessa beteckningar skola som regel finnas angivna å varorna.

I fråga om de särskilda prisuppgifter, som erfordras, ansluter sig länsstyrelsen, om ock med viss tvekan, till centrala nämndens förslag. En ovillkorlig förutsättning härför är dock att i nästföregående stycke föreslagen föreskrift meddelas. I annat fall uppkommer nämligen en möjlighet för mindre samvetsgranna rörelseidkare att upptaga varorna till okontrollerbara dagspriser efter subjektiv bedömning. Då man torde få utgå från att med dagspris avses återanskaffningskostnad skulle genom centrala nämndens förslag vinnas, att man vid sjunkande priser skulle komma fram till en i stort sett enhellig prisnivå. Detta vore givetvis synnerligen fördelaktigt, när anskaffningskostnaden skall tjäna som grundval vid bedömningen av förkrigspriset. Något hinder skulle då ej heller föreligga, att i princip godtaga den av de kooperativa föreningarna och ett säkerligen betydande antal privata rörelseidkare tillämpade metoden att värdera alla varor efter utförsäljningspris och sedan nedskriiva sålunda erhållet värde å lagret eller del därav med erfarenhetsmässigt bestämd schablonprocent till anskaffningskostnad. Såsom en förutsättning för att en sådan metod skulle kunna accepteras finge måhända angivas, att densamma tillämpats under samtliga av krigskonjunkturskattetaxeringen berörda år.

Från de sålunda föreslagna inventeringsgrunderna torde undantag få göras i fråga om okuranta varor, anskaffade före beskattningsåret. Man torde ej kunna ålägga rörelseidkarna att verkställa undersökningar angående sådana varors anskaffningsvärde. Det torde här räcka med att angiva beräknat utförsäljningspris. För att kontroll ej helt skall omöjliggöras beträffande dessa varor, vore det dock önskvärt att vederbörande skattskyldiga ålades att för hithörande varuposter i inventariet anteckna dels anskaffningsår, där så kan ske, dels anledningen till att varorna betecknats såsom okuranta. Av största vikt är att även beträffande dessa varor noggranna kvantitetsuppgifter lämnas.

För rörelseidkare, vilkas verksamhet omfattar hantverk eller fabrikation, torde förestående inventeringsregler i flertalet fall vara tillämpliga i fråga om råmaterial och förbrukningsartiklar.

Beträffande färdigfabrikaten torde få krävas, att sådana varubeteckningar angivas, vilka göra det möjligt att konstatera varans försäljningspris. I fråga om varor under tillverkning eller bearbetning bör lämnas så klagörande uppgifter som möjligt om varubeteckning och vid bokslutstillfället

uppnått stadium i produktionsprocessen. För samtliga här ifrågavarande varor bör tillverkningskostnaden angivas.

Från de ovan föreslagna föreskrifterna rörande inventering av varor, vilka hos rörelseidkarna varit eller äro föremål för produktion eller bearbetning, torde man få tänka sig två betydelsefulla undantag. Det ena hänför sig till hantverksbetonade företag. Man torde i sådana fall ej kunna fordra mer än att för här ifrågavarande varor angives förutom inventeringspriset även påräkneligt utförsäljningspris. Det andra undantaget hänför sig till de större industriföretagen, vilka hava välordnad bokföring men i vanliga fall icke angiva anskaffnings- eller tillverkningskostnad i varulagerförteckningarna. Beträffande sådana företag torde det kunna räcka med den av reservanterna inom nämnden föreslagna föreskriften, att företagen skola vara beredda att utan nämnvärd tidsutdräkt förebringa utredning rörande tillverkningskostnaden beträffande vid kontroll särskilt utpekade inventarieposter. Länsstyrelsen finner ej heller något vara att erinra emot att för här ifrågavarande företag undantagsstadgandet utsträcker att gälla jämväl anskaffningskostnaden för råmaterial, förbrukningsartiklar och varor, vilka endast äro föremål för återförsäljning. Man synes även för rena handelsföretag — större grosshandelsföretag — med tillförlitlig lagerbokföring och eljest väl ordnad bokföring kunna införa ett motsvarande undantagsstadgande.

Till stöd för sina här framförda förslag vill länsstyrelsen, förutom vad redan anförts, framhålla, att de av reservanterna inom nämnden åberopade kraftiga prissänkningarna på vissa varor ej torde böra tillskrivas så stor betydelse som skett. Inom minuthandeln lär prisnivån hava undergått endast relativt små förändringar hittills under år 1945 och man synes knappast hava anledning räkna med några större förskjutningar i densamma före årsskiftet. Beträffande flertalet företag kan följaktligen anskaffningsuppgifterna — särskilt om ovan förordade jämkningar av centrala nämndens förslag kunna godtagas — lämna ett i stort sett tillfredsställande underlag för beräkning av varornas förkrigspriser.

Det vill även synas som om svårigheterna att vid inventeringen få fram varornas anskaffningskostnader i allmänhet ej äro så stora som synes framgå av reservanternas inom nämnden uttalanden. Sådana svårigheter torde i huvudsak föreligga endast inom industrien och hantverket. För handeln torde en inventering efter här ovan angivna riktlinjer ej erbjuda oöverstigliga hinder. Man får beakta, att varulagren ofta äro mindre nu än före kriget samt att antalet kvaliteter inom åtskilliga branscher nedbringats väsentligt under krigsåren. Vidare hava i samband med priskontrollen utfärdats märkningsbestämmelser för ett stort antal varor. Sådana märkningar böra vara till god hjälp vid inventeringen liksom priskontrollnämndens varulistor, vilka som regel angiva såväl grosshandels- som minuthandelspriser.

Den föreslagna skyldigheten att vid redovisningen av varulagret uppdelat lagret i vissa huvudgrupper med angivande av grunderna för de olika gruppernas värdering har i allmänhet icke föranlett någon erinran från myndigheternas sida.

Kommerskollegium har sålunda framhållit, att kollegium icke hade något att erinra mot det av centrala krigskonjunkturskattenämnden upprättade förslaget till tablå. Visserligen torde uppdelningen i skilda huvudgrupper förorsaka näringsidkarna visst merarbete, men detta torde vara av underordnad betydelse med hänsyn till värdet av sådan redovisning.

Länsstyrelsen i Blekinge län har föreslagit viss komplettering av ifrågasvarande tablå och anfört:

Det vill synas som om antalet varugrupper bör utökas med en sådan, avseende andra förbrukningsartiklar än bränsle. Vidare ifrågasättes om ej gruppen kontraherade, ej levererade varor bör uppdelas efter samma grunder som varor i lager, givetvis med uteslutande av rubriken »okuranta varor». Tabellen synes böra förses med ytterligare en kolumn, angivande anskaffnings- eller tillverkningskostnaden å lagret vid beskattningsårets utgång.

Av de näringsorganisationer, som i sina yttranden berört denna fråga, hava *delegerade för Sveriges industriförbund m. fl.* tillstyrkt nämndens förslag och anfört:

Den av majoriteten föreslagna skyldigheten att vid redovisningen av varulagret uppdelas detsamma i huvudgrupper med angivande av grunderna för de olika gruppernas värdering, kommer väl att i vissa fall, såsom då ett företag har särskild bokföring för olika lokalförvaltningar, att medföra ett icke ringa merarbete, men då detta resulterar i ett för taxeringens riktiga fastställande värdefullt material, anse vi oss icke böra motsätta oss nämnda skyldighet. I allmänhet torde det material, som därigenom kommer att ställas till taxeringsmyndigheternas förfogande, vara tillräckligt för utövande av en tillfredsställande kontroll och det giver på sätt reservanterna anfört taxeringsmyndigheterna en god ledning för bedömning av, i vilka fall det finnes anledning att genom infordrande av ytterligare uppgifter eller genom granskning av den skattskyldiges inventarium eller andra handelsböcker verkställa en ytterligare kontroll av lagervärderingen.

Handelskammaren i Gävle och *Sveriges grossistförbund* hava för sin del uttalat betänkligheter mot den föreslagna uppdelningen beroende på att det därigenom förorsakade merarbetet icke stode i rimlig proportion till de ökade kontrollmöjligheter, som kunde komma att ernås.

Den av centrala krigskonjunkturskattenämnden föreslagna dispensmöjligheten har förordats av *vissa näringsorganisationer* och av *några länsstyrelser*. I flertalet yttranden hava emellertid uttryckts farhågor för att en bestämmelse av ifrågasvarande art icke kunde i praktiken tillämpas rättvist och jämlikt.

Sålunda har *mellankommunala prövningsnämnden* anfört:

Mellankommunala prövningsnämnden måste på det bestämdaste avstyrka det föreslagna dispensförfarandet. Centrala krigskonjunkturskattenämndens förslag härom får väl tolkas så, att företaget med välordnad *lagerbokföring* skulle undantagas från uppgiftsskyldighet om lagrets anskaffningsvärde. Nu förhåller det sig emellertid så, att även större företag ibland ha mycket primitiv *lagerbokföring* och för att avgöra om *lagerbokföringen* kan anses vara betryggande, skulle en undersökning i varje särskilt fall vara nödvändig. Att den sakkunniga personal som står till taxeringsmyndigheternas förfogande ej, samtidigt som den är strängt sysselsatt med årets krigskonjunkturskatt-taxering, kan medhinna sådana undersökningar torde vara uppenbart.

Länsstyrelsen i Blekinge län har anfört:

Länsstyrelsen vill framföra som sin bestämda uppfattning att den av centrala nämnden förordade anordningen, att undantag från lämnade föreskrif-

ter skulle meddelas av taxeringsintendenten, ej med fördel kan genomföras. Man kan befara, att taxeringsintendenten skulle bliva överlupen med dylika ansökningar utan att hava möjlighet att med någon säkerhet bedöma, om vederbörande företagares bokföring vore ordnad på ett tillfredsställande sätt eller ej. Resultatet av misstag vid meddelandet av sådana undantag torde få befaras bliva, att vederbörande skattskyldiga erhålla en förmånligare ställning i skatteprocessen än om det överlåtes åt rörelseidkarna själva — givetvis med ovan föreslagen begränsning — att avgöra, om de utan att följa föreskrifterna kunna lämna för kontroll av varuvärderingen erforderliga uppgifter.

Länsstyrelsen i Östergötlands län har framhållit:

Länsstyrelsen ifrågasätter, om taxeringsintendenterna icke härmed skulle betungas med en uppgift, som ligger utom möjligheternas gräns att rätt fylla med den personal, som för kontrollen står till buds. Ett dispensförfarande, grundat på en mera formell granskning av företedda handlingar, vore av ringa värde och kunde i särskilda fall vara till direkt skada. Det vore nämligen olyckligt, om därigenom komme att godkännas fall, som vid en närmare undersökning kunde visa sig böra underkännas.

Handelskammaren i Gävle har anfört:

Den av nämnden föreslagna dispensmöjligheten måste för att vara av något värde ha erhållits, då inventeringen verkställes. Ansökan härom skall följaktligen vara taxeringsintendenten tillhanda så tidigt, att den kan besvaras till årsskiftet 1945/46. Man får utgå ifrån, att taxeringsintendentens tjänsteställning kommer att utgöra hinder för att dispensansökan beviljas annat än då det är uppenbart, att krigskonjunkturskatt icke kan påföras den skattskyldige. Det torde emellertid vara svårt för honom att med den försiktighet, som han på grund av sin tjänst måste iakttaga, i förväg, innan ens den ordinarie deklarationen för beskattningsåret avlämnats, avgöra, huruvida den som söker dispens icke kommer att påföras krigskonjunkturskatt. Man torde därför kunna utgå från att det blir ytterst få, som genom dispens bli befriade från framtagandet av anskaffningspris eller dagspris på lagret post för post, om så föreskrives. Enligt handelskammarens mening kommer sålunda det ifrågasatta dispensförfarandet icke att bli av något större praktiskt värde.

Departementschefen.

I sitt betänkande nr 45 i anledning av propositionen nr 256 med förslag till förordning om krigskonjunkturskatt för år 1945 har bevillningsutskottet uttalat, att enligt utskottets mening krigskonjunkturbeskattningen borde avvecklas så snart möjlighet därtill föreläge. Med hänsyn till att krigstillståndet i Europa upphört och det kunde antagas, att en allmän strävan komme att göra sig gällande att föra hushållningen fram mot mera normala förhållanden, borde avvecklingen av krigskonjunkturskatten kunna påskyndas och möjligheten av dess avveckling redan per den 31 december 1944 omprövas. Utskottet förutsatte i varje fall, att krigskonjunkturskatt icke skulle uttagas för merinkomster, som hänförde sig till tid efter 1945 års utgång.

När krigskonjunkturskatten vid krigets början infördes, förutsattes såsom naturligt, att en sådan beskattning skulle bestå så länge krigskonjunkturen varade. Jag finner det därför svara till syftet med krigskonjunkturskatten, att jämväl 1945 års mervinster underkastas dylik skatt. Ett ytterligare skäl härför är att det avvecklingsförfarande, vid vilket den slutliga effekten av krigskonjunkturbeskattningen förutsatts skola framkomma, lämpligen bör sammankopplas med en ny taxering till krigskonjunkturskatt och sålunda icke ske i form av en justering av den redan verkställda taxeringen för merinkomster under år 1944. Såsom bevillningsutskottet uttalat, torde krigskonjunkturskatt däremot icke böra uttagas för merinkomster som hänföra sig till tid efter 1945 års utgång.

I överensstämmelse med vad jag nu anfört, avser jag att senare framlägga förslag till förordning om krigskonjunkturskatt för år 1946, avseende merinkomster under år 1945, jämte förslag till avvecklingsföreskrifter. Dessa förslag torde komma att i huvudsak bygga på det betänkande i ämnet, som i december 1944 framlades av 1944 års allmänna skattekommitté. Förslagen torde böra prövas av 1946 års riksdag.

Ett slutavräkningsförfarande per den 31 december 1945 förutsätter emellertid, att frågan om utfärdande av de särskilda föreskrifter med avseende å lagerinventeringen nyssnämnda dag, som må finnas erforderliga, upptages till prövning redan vid innevarande års riksdag.

Enligt det förslag till bestämmelser angående lagerinventering, som centrala krigskonjunkturskattenämnden i enlighet med det nämnden meddelade uppdraget framlagt, skola bokföringspliktiga skattskyldiga i inventariet per den 31 december 1945 (motsvarande räkenskapsdag) angiva anskaffningsvärdet å ineliggande varor eller, om dagspriset vid bokslutstillfället (återsanskaffningsvärdet) är lägre, sistnämnda värde. Vidare skola de skattskyldiga vara pliktiga att låta inventariet med avseende å däri upptagna varukvantiteter bestyrkas av två i inventeringen deltagande personer.

Som jag inledningsvis anfört, är varulagervärderingen av utslagsgivande betydelse för krigskonjunkturbeskattningen. Uppgifterna om lagervärderingen torde hittills hava lämnat mycket övrigt att önska, och någon verklig kontroll över lagervärderingen har icke kunnat genomföras. Detta förutsågs emellertid redan vid införandet av krigskonjunkturbeskattningen. Jag torde sålunda få erinra om mitt yttrande i propositionen nr 2 till 1940 års urtima riksdag, att man med ett slutavräkningsförfarande i utsikt kunde vid den årliga beskattningen nöja sig med en mindre rigorös tillämpning av de principer man funne sig böra uppställa, vilket vore till fördel dels för de skattskyldiga, å vilka mindre krav på utredning syntes kunna ställas i de särskilda fallen, dels för taxeringsmyndigheterna, för vilka i många fall fullgörandet av skyldigheten att i detalj granska de skattskyldigas lagervärderingar m. m. underlättades. Vid slutavräkningsförfarandet måste däremot, såsom av det redan sagda framgår, strängare krav ställas både på utredning och på kontroll.

Behovet av normerande bestämmelser vid ifrågavarande inventering har vid remissbehandlingen av nämndens förslag icke ifrågasatts. Tvärtom har i ett flertal yttranden behovet av dylika föreskrifter understrukits. Mot nämndens förslag till inventeringsbestämmelser har emellertid invänts dels att föreskrifterna skulle medföra ett betungande merarbete för de skattskyldiga utan att i nämnvärd grad öka myndigheternas möjligheter till kontroll av varulagervärderingen, dels ock att det material, som därigenom framkomme, icke skulle kunna effektivt utnyttjas av taxeringsmyndigheterna.

Vad angår invändningen att de föreslagna bestämmelserna skulle medföra ett betungande merarbete för de skattskyldiga utan att i nämnvärd grad öka kontrollmöjligheterna vill jag gärna vitsorda, att den ifrågasatta metoden icke medför en fullt effektiv kontroll. För möjliggörande av en dylik kontroll skulle utan tvivel erfordras längre gående bestämmelser än de av nämnden föreslagna. Detta skulle å andra sidan medföra ett merarbete för de skattskyldiga av sådan omfattning, att arbetet icke rimligen bör åläggas dem. Nämndens förslag torde därför böra betraktas som resultatet av en avvägning, därvid beaktats å ena sidan de ofrånkomliga kontrollkraven, å andra sidan önskvärldheten av att icke ålägga de skattskyldiga ett alltför betungande merarbete.

Enligt nämndens förslag skall i inventariet angivas antingen anskaffningsvärdet å de i inventariet upptagna lagertillgångarna eller, om återanskaffningsvärdet är lägre, sistnämnda värde. Det synes lämpligt att uppgiftsskyldigheten sålunda anknytes till ettdera av nämnda värden för att möjliggöra för taxeringsmyndigheterna att på grundval av förefintliga fakturor o. d. kontrollera riktigheten av uppgifterna. För att underlätta uppgiftsskyldighetens fullgörande torde emellertid den skattskyldige böra medgivas valfrihet beträffande vilkendera metoden han önskar använda. De lämnade uppgifterna angående anskaffnings- eller återanskaffningsvärdena avses skola utnyttjas på så sätt, att taxeringsmyndigheterna genom jämförelse mellan nämnda värden, vilka skola angivas i deklARATIONERNA för taxering till krigskonjunkturskatt, och de i deklARATIONERNA likaledes angivna förkrigsvärdena å lagertillgångarna bilda sig en uppfattning om rimligheten av de uppgivna förkrigsvärdena. Råder missförhållande mellan anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet och det uppgivna förkrigsvärdet, avses närmare granskning skola äga rum. Uppgifterna om anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet skola med andra ord tjäna till ledning för taxeringsmyndigheterna vid bedömningen av vilka företag eller enskilda skattskyldiga som böra göras till föremål för närmare granskning; av lätt insedda skäl är det nämligen otänkbart, att samtliga skattskyldiga underkastas dylik granskning.

Vid jämförelsen mellan anskaffnings- eller återanskaffningsvärdena samt de uppgivna förkrigsvärdena avses taxeringsmyndigheterna skola begagna sig av förefintliga indexserier. Emellertid har från skilda håll anförts, att indexserierna avsåge ett alltför litet antal varor för att taxeringsmyndigheterna av desamma skulle få ledning vid bedömning av den prisstegring, som ägt rum under kriget. Det är givet, att den offentliga statistiken är otillräck-

lig för att i alla fall ge önskvärd ledning vid jämförelsen mellan de uppgivna värdena. Förefintliga indices utgöra dock det enda allmänna material, som står till buds för bedömandet av rimligheten av varulagervärderingen. Kompletterande material torde kunna anskaffas genom centrala krigskonjunkturskattenämndens försorg.

Vidare har vid remissbehandlingen anmärkts, att värderingen skulle bli vilseledande, därest anskaffningsvärdet angäves för vissa varor medan andra varor upptoges till återanskaffningsvärdet. Emellertid bör framhållas, att marknaden i stort sett lär kännetecknas av stillastående eller fallande priser, varför vid tiden för ifrågavarande inventering återanskaffningsvärdet i allmänhet torde vara det lägre av nämnda värden. Vid angivna förhållande torde inventeringen i regel komma att anknyta till återanskaffningsvärdet, eftersom tillgångarna enligt bokföringslagen icke må upptagas över sina verkliga värden och det dessutom, med hänsyn till krigskonjunkturbeskattningen, knappast kan ligga i den skattskyldiges intresse att redovisa för höga värden. Skulle beträffande visst varuslag något återanskaffningspris överhuvud icke kunna angivas, torde det ligga i sakens natur, att anskaffningspriset skall angivas.

Förutom de nyss angivna värderingsmetoderna hava jämväl andra metoder pläгат komma till användning. Vad först angår den av åtskilliga företag tillämpade metoden att värdera lagret till utförsäljningspris synes en sådan värdering i och för sig tillfredsställande, under förutsättning att anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet kan fastställas genom lämnade uppgifter om vinst- och omkostnadspålägg. Under nyssnämnda förutsättning torde därför uppgifter, som anknyta till utförsäljningspriset, böra godtagas.

En värdering till förkrigspris eller till fasta styckepris lär däremot i en del fall endast med svårighet medgiva en nöjaktig kontroll. Även företag med välordnad bokföring hava emellertid använt dessa värderingsmetoder och det skulle utan tvivel vålla sådana skattskyldiga, vilka regelmässigt inventerat enligt någon av de nämnda principerna, ett betydande merarbete att med kort varsel övergå till annan värderingsmetod. Detta torde särskilt gälla vissa industriföretag. Olika utvägar hava därför övervägts i syfte att — utan att eftersätta kravet på kontroll — möjliggöra lättnader för sådana skattskyldiga, vilka visserligen tillämpat betryggande värderingsmetoder men icke använt sig av värdering till anskaffnings- eller återanskaffningspris eller till utförsäljningspris.

Centrala krigskonjunkturskattenämnden har i detta hänseende föreslagit visst dispensförfarande. Praktiska skäl torde emellertid — såsom även ett flertal remissinstanser framhållit — tala mot det av nämnden ifrågasatta dispensförfarandet. Lämpligare synes vara att generellt tillåta sådana skattskyldiga, som tidigare regelmässigt tillämpat annan tillförlitlig metod än värdering efter anskaffnings- eller återanskaffningspriset eller utförsäljningspriset, att även vid ifrågavarande inventering använda samma metod; såsom förutsättning härför bör dock även i nu ifrågavarande fall gälla, att anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet å lagret — som *alltid* skall angivas i de

klarationen för taxering till krigskonjunkturskatt — kan på tillförlitligt sätt framräknas med utgångspunkt från de i inventariet angivna värdena. Jag utgår därvid från att endast företag med välordnad bokföring komma att vid ifrågavarande inventering värdera lagret efter förkrigspris eller fasta styckepris och att de berörda företagen kunna på grundval av interna indices eller dylikt lämna nöjaktiga uppgifter om anskaffningsvärde eller återanskaffningsvärde å lagret.

För att underlätta ifyllandet av den deklaration, som avses skola ligga till grund för slutavräkningen, torde de skattskyldiga vid inventeringen böra uppdelade varulagret i vissa grupper nämligen kuranta varor av förkrigs kvaliteten, okuranta varor av förkrigs kvaliteten, kuranta ersättningsvaror, okuranta ersättningsvaror, bränsle samt övriga förbrukningsartiklar. Kontraherade men icke levererade varor — som av vissa skattskyldiga i inventarierna upptagas tillsammans med varulagret — torde böra redovisas särskilt för sig. Däremot torde de skattskyldiga icke rimligen böra åläggas att redovisa vid sista förkrigsinkomstårets utgång ineliggande varulager i särskilda grupper; en dylik redovisning torde numera endast med svårighet kunna åstadkommas och torde för övrigt vara av föga värde.

De nu föreslagna bestämmelserna innebära självfallet icke något hinder för den skattskyldige att i inventariet verkställa erforderliga nedskrivningar; bestämmelserna beröra sålunda överhuvud icke frågan om de värden, till vilka tillgångarna skola redovisas i den skattskyldiges balansräkning. Då tillgångarnas värden i inventariet skola angivas enligt någon av de förenämnda metoderna blir emellertid följden, att nedskrivningar av ifrågavarande värden måste redovisas öppet.

Såsom redan omnämnts har centrala krigskonjunkturskattenämnden vidare föreslagit, att två i inventeringen deltagande personer skola på heder och samvete intyga att uppgifterna i inventariet om lagrets kvantitet överensstämmer med verkliga förhållandet. Jag biträder detta förslag. Emellertid anser jag, i likhet med vissa remissinstanser, att en dylik attest av den skattskyldige själv bör godtagas i de fall, då den skattskyldige ensam företagit inventeringen.

De av centrala krigskonjunkturskattenämnden föreslagna bestämmelserna torde böra kompletteras med vissa föreskrifter i syfte att garantera inventeringsförfarandets genomförande. Sålunda torde böra stadgas att, om skattskyldig vid upprättande av inventariet icke iakttagit de ifrågavarande föreskrifterna, av vederbörande taxeringsintendent lämnad uppgift angående lagertillgångarnas förkrigsvärde skall äga vitsord, där ej den skattskyldige *visar* att tillgångarna haft annat värde.

Vidare torde böra stadgas straff för den som, med vetskap om att samtliga lagertillgångar icke upptagits i inventariet, därå tecknat sådan försäkran angående inventariets riktighet som förut sagts. Straffet torde böra bestämmas till dagsböter eller fängelse i högst sex månader. Har någon, utan att i den

omfattning som skäligen kan fordras hava undersökt inventariets fullständighet, därå tecknat försäkran, varom nyss sagts, torde han, därest lagertillgång uteslutits ur inventariet, likaledes böra dömas till dagsböter eller fängelse i högst sex månader. I anslutning till det anförda torde böra framhållas, att den felande i vissa fall även lärer kunna dömas till ansvar för delaktighet i av den skattskyldige begånget deklaraionsbrott.

Slutligen torde i förordningen böra intagas en föreskrift om att de däri meddelade bestämmelserna icke skola äga tillämpning å sådana bolag, vilka äro undantagna från skattskyldighet till krigskonjunkturskatt, d. v. s. systembolag som avses i förordningen angående försäljning av rusdrycker, aktiebolaget vin- och spritcentralen, aktiebolaget svenska tobaksmonopolet ävensom annat aktiebolag, från vilket utdelningen i sin helhet tillfaller staten.

I enlighet med det nu anförda har inom finansdepartementet utarbetats förslag till *förordning med särskilda bestämmelser angående inventering av varulager i samband med krigskonjunkturbeskattningens avveckling*.

Föredraganden hemställer härefter, att det sålunda upprättade förslaget måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sven Åmark.